

גיליון מס' 485 פרשת שופטים
תשפ"ב שנה עשירית

להקדשות ולשותפות בהפצת
דברי התורה של רבינו זצוק"ל
053-3145900

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח

אחת שאלתי

התפילה בארחות רבינו זיע"א היה החלק הכי נסתר ופלאי, העומד מן הצד לא היה מזהה כל תנועה חריגה לא בק"ש ולא בשמו"ע, כל תפילותיו היו שקולות ומדודות בזמן קצוב ולא היה מאריך כלל, אמנם השינוי הגדול היה כשנחלש רבינו זצ"ל בסוכות תשס"ב ומאז החל להאריך יותר בתפילה ובשנים המאוחרות אף יותר שהלוא כידוע כח הריכוז של רבינו ז"ל היה מופלא ונדיר ולא היה צריך להקדיש זמן 'להתרכז במילים', והכוונה בתפילה לא הייתה צריכה הכנות כלשהן, אולם כשנחלש כח הריכוז לקחה לו הכוונה יותר זמן [אף שהיה חלש פיזית!]. וכבר נדפס מרבנו מקורות נפלאים להרבה קטעים בתפילה בסידור 'תפילה למשה' ואח"כ בסידורים ומחזורים שהוציא ר' ליפא ישראלזון שליט"א, והם מלאים בדיוקים ודקדוקים נפלאים בנוסחאות התפילה ובשורשיה, דק עד אין נבדק.

לעיתים נדירות היה מראה רבינו זללה"ה את כוחו בפירושי התפילה ובדקדוקיה, פ"א התפללתי לפני העמוד בביהכנ"ס ערבית ליל שבת, ואחר התפילה כשעברתי לאחל את ברכת השבת אמר לי: ישר כוח, התפללת יפה לא כמו הבעלי בתים, הבעלי בתים אומרים "בשמחה רבה ואמרו כולם" בבת אחת ואין זה נכון כי צריך ליתן הפסק ביניהם ולומר: לך ענו שירה בשמחה רבה, ואח"כ ואמרו כולם, וכן באמירת "יחד כולם הודו והמליכו ואמרו" יש ליתן הפסק אחר הודו והמליכו, ואח"כ ואמרו זה מורה לקהל לומר יחדיו. [דהיינו שאין לומר משה ובני ישראל לך ענו כו' ואמרו כולם, שהרי כבר אמר שמה ובני ישראל ענו שירה, וע"כ שה' ואמרו כולם' הולך על הפסוק שאחריו].

וכ"כ בס' ברוך שאמר (עמ' ר"ח) וז"ל: כאן יטעו קשה החזנים, שמטים המלים 'בשמחה רבה' למטה, בדבק להמלים 'ואמרו כולם' וקוראים ברמה 'בשמחה רבה ואמרו כולם', בעוד שבאמת מוסבים המלים האלה (בשמחה רבה) למעלה, להלשון 'לך ענו שירה' כי הוא מורה לרגשי הנפש של משה וישראל בעת השירה, ששרו בשמחה רבה, ואח"כ מתחיל הלשון ואמרו כולם שמוסב על למטה, על מי כמוכה באלים ה'.

אגב, בכתבי רבינו זצוק"ל מהנהגות החזו"א מובא שאחד התפלל אצל החזו"א תפילת ערבית, וסיים בקול רק את סוף הקטע: בא"י המעריב ערבים וכיו"ב, והעיר לו החזו"א שיתחיל בקול לפני בא"י כדי שיהא מעין החתימה סמוך לחתימה, והביא רבינו ראה נפלאה לדברי מרן בתוספות ישנים (יומא ע' א' ד"ה ובעשור) שדנו לגבי דברים שבכתב א"א רשאי לאומרם ע"פ, וכתבו: אבל כי פדה ה' את יעקב וגו' וכן אומר לעושה אורים גדולים ביוצר אור אומר בקול רם לפי שנתקנו שם לצורך חתימה מעין פתיחה!, ובס' אלא (פי"ד ס"א) כתב שרבינו מקפיד ע"ז גם בברכת המזון כשמזמן.

מדור זה מוקדש לע"נ א"מ הרבנית מ' ברכה רבקה רוזנברג ב"ר שלמה אריה ע"ה

היומן

נכנס מישהו לשאול לגבי קשיש בן תשעים שאירע ונפלו לו התפילין מהידים, והוא רוצה להתענות על כך וממאן לאכול למרות גילו המופלג והחשש לבריאותו, מה להגיד לו? והשיב מרן, תגידו לו שאינו צריך להתענות ויכול לאכול, ואם עדיין חושש - שיאמר עשרה פרקי תהילים.

שאלו: יש אחד שהתפקד רח"ל ונעשה רשע וכופר גמור ואשתו נשארה צדיקה גמורה והתגרשו. יש להם ילד אחד שנמצא אצלה ופעם בשבועים הולך לבקר אצל האבא. כעת צריך להכנס לחיידר, ומסרבים לקבלו בטענה שאין לדעת מה הוא רואה ושומע אצל אביו. וביקשו לשאול עם מי הצדק בזה. והכריע מרן שהצדק עם האמא, והוסיף מרן "זה יכול להציל אותך". וכאשר הוסיפו לטעון 'מי יודע מה האבא מרעיל אותך' האם צריך לפחד מזה, אמר מרן: לא לפחד! להיפך, הוא זה שישפיע על האבא! [ופשוט שאין לדמות בזה שאלה לשאלה, וכל מקרה שונה].

ביקשו הכרעה בדבר מלמד בת"ת שאשתו מעוניינת מאוד לצאת לנופש בתחילת שנת הלימודים, והמנהל מסכים לכך בתנאי שאדם גדול יגיד לו שיכול לנסוע. מה להגיד למנהל? ענה מרן, מכיון שהאשה רוצה בזה כ"כ, א"כ זה שלום בית ויכול לנסוע.

להתפלל

מתוך ספרו של רבינו "ארחות ישר"
יד. מצוה לעמוד בשעת קדיש (סי' נ"ו ס"א) וגם בכל דבר שהקהל נוהגין לעמוד אפי' אם הוא חומרא בעלמא מי שיושב הרי הוא פורש מן הצבור ומבזה כבוד שמים וגם עובר על מה שאמרו (דא"ז פ"ה) אל תהי יושב בין העומדים.

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

שְׁנַיִם קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שְׁנַיִם קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

בת רבינו, הרבנית חנה שטיינמן ע"ה א"ה מרן הגר"ש שליט"א (י"ג אלול)

גאב"ד פונביז' הגר"ש כהנמן זצ"ל (כ' אלול) הג"ר רבי רפאל יצחק וסרמן ר"י אוהל יעקב (כ"ז אלול)

נשמחה לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון רבי מאיר שמחה מדווינסק בעל האור שמח זצ"ל

ראה מולו את המשנה

סיפר רי"ש קניבסקי שפעם אמר לו רבינו על יהודי פלוני: שאביו התגורר בעיר דווינסק, ושערות ראשו היו כתומות (גי'נג'י), ופעם חלף ברחוב והנה הבחין בו רבי מאיר שמחה, ומיד אמר למלווהו - הן רואה אתה, זהו 'שער צהוב' האמור במשנה בנגעים...

שמחה אמיתית

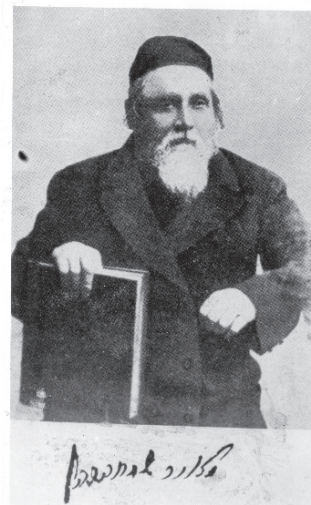
אב צעיר נכנס אל רבינו בהתרגשות, והציג את ילדו, וסיפר כי קוראים לו מאיר שמחה על שמו של רבינו האור שמח. ביקש רבינו לשמח את ליבו, והביט בילד ומיד אמר: אכן, הוא באמת ילד שמח...

'טעמא דקרא' בעקבות 'משך חכמה'

סיפר רבינו: שבצעירותו ממש ערך לדפוס את חיבורו על 'ברייתא דמלאכת המשכן', ומכיון שנותרו בסופו כמה דפים ריקים צירף שם מחידושו על התורה וקרא את שמו 'טעמא דקרא'. ובמשך הזמן התרבו והתווספו עוד חידושים על התורה, והציעו לו להדפיס את זה כספר בפני עצמו אך סירב. והטעם. מפני שזכר בעובדא שהיתה עם הגאון בעל האור שמח, רבי מאיר שמחה מדווינסק. שבצעירותו הכין לדפוס חידושים על התורה 'משך חכמה' ורצה להדפיס אותו, וספר זה עולה במעלתו על ספרו העמוק על הרמב"ם 'אור שמח'. אלא שאז אמר לו הדוד שלו שהיה גאון גדול, שאם יעשה כן יאמרו שהוא 'דרשן' וזה ימעט בערכו כי דבריו פחות יתקבלו, לכן תדפיס קודם את החידושים על הרמב"ם, ואחרי שיראו שאתה תלמיד חכם, הספר שלך על התורה יתקבל יותר.

ואכן רמ"ש שמע לדבריו, והדפיס תחילה את חידושו על הרמב"ם בספרו 'אור שמח' ורק אחרי שנים רבות נדפס ספרו 'משך חכמה' על התורה.

וסיים רבינו: וזה הסיבה שאני מדפיס את זה יחד עם הברייתא דמלאכת המשכן, שלא יאמרו שאני 'מחבר' של ספרי דרוש. (א"ה, ובשנים אחרונות א' סידר לדפוס את הספר טעמא דקרא של רבינו כספר בפני עצמו).

בעל האור שמח זי"ע

בין שיירים לגזילה

רבי מאיר שמחה זצ"ל הזדמן פעם אצל חסידים ונתנו לו צלחת מלאה מאד, אע"פ שנצרך לאכול רק מעט, ושאל מדוע נתנו לפניו כל כך הרבה, ואמרו לו - כי רוצים שיירים. הגיב רמ"ש: 'שיירים' זה רק כאשר נותנים. אבל 'כשחוטפים' שיירים זה גזילה, וזה לא שיירים (כל משאלותיך עמוד תרמ"ג)

גלינות על מנחת חינוך

בצעירותו הזדמן לרבינו לעיין בגלינות בכתב ידו של האור שמח על ספר מנחת חינוך, ומחיבת הקודש לתורתו העתיקה את כל הגהותיו בכתב ידו. ובשנים האחרונות הם נדפסו במנחת חינוך עם הגהות 'שיח המנחה' מרבינו, ע"י ר"י חלופסקי.

ספר 'מלאכת חרש'

אמר רבינו בענותנותו, שעל ספרו דרך אמונה חלק א' - הלכות כלאים ומתנות עניים קיבל הערות ומכתבים רבים יותר משאר הספרים, מפני ששאר חלקי דרך אמונה הם בהלכות תרומות ומעשרות וחלה ושביעית שבזה יצאו ספרים רבים, ומי שרוצה לברר הלכה מעיין בהם, אבל הלכות כלאים יש פחות ספרים. והוסיף באותה ההזדמנות שגאון אחד ממשפחתו של בעל ה"אור שמח", הוציא ספר "מלאכת חרש" על דיני גיטין וקידושין של חרש, ובהקדמתו שם כותב, שאל יתפלא הקורא בשביל מה צריך לעמוד ולחבר ספר שלם על נושא שכל כך לא שכיח.

ומבאר שם - שאכן אמנם אין לנושא הזה דורשים ושואלים, אבל כאשר כן יזדמן הצורך לעיין בנושא זה, יעיינו בחיבורו ויראו כמה היא טובה ולא יחפשו לבקר אותה (שכן דרך העולם שנושא שיש עליו חיבורים רבים רבו המבקרים כי הרבה מתמצאים בדבר, משא"כ בדבר שאינו מצוי). (רשימות ר"ג הוויגסברג).

הספר על דיני חרש

מהאור שמח ועד רבינו

אחרי הסתלקותו של רבינו זצ"ל, הגיע מרן הגר"ג אדלשטיין לנחם. בתוך דבריו התבטא בהפלגה גדולה על כוח ההתמדה הגדול של רבינו, ואמר כי מלבד ההתמדה שלו היתה לו בקיאות נוראה בכל המדרשים, ולא ידוע לו שמימות רבי מאיר שמחה בעל האור שמח, היה עוד אחד שהיתה לו כזו בקיאות בכל המדרשים.